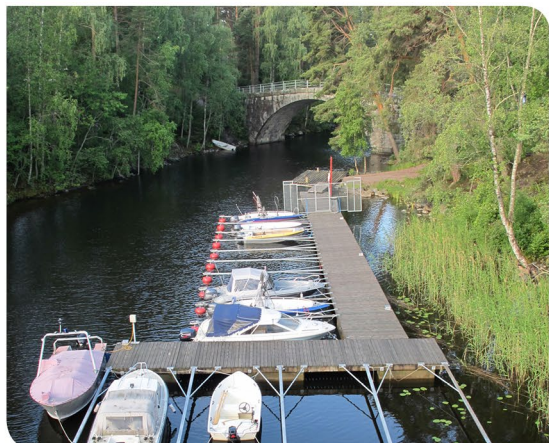

Pohjois-Tampere

Strateginen yleiskaava

Kämmenniemen taajaman kehityshistoria

Tampereen kaupunki
Kaupunkiympäristön suunnittelu
Yleiskaavoitus
PL 487
33101 Tampere

www.tampere.fi/pohjoistampereenyleiskaava

Taitto: Birgitta Helsing

ID 5055343
17.2.2020

Sisältö

Johdanto	5
Kämmenniemen kehittyminen osana Teiskoa	6
1500-1800-luku	7
1900-luvun alkuvuosikymmenet	8
1970-luvulta nykypäivään.....	10
Kämmenniemi osaksi Tamperetta - kaavoituksen kautta rakentamaan.....	12
Arvokohteet.....	26
Johtopäätökset	27
Lähteet	28

Liitteet

Liite 1 Kämmenniemen taajaman rakennusten valmistumisvuodet

Isojakokartta 1795-97 Pehr Henrik Pelander.

Johdanto

Selvityksen tarkoitus

Kämmenniemeen on laadittu vuosien 2018-2020 aikana yleissuunnitelma osana Pohjois-Tampereen strategista yleiskaavaa. Yleissuunnitelman kaksi luonnosvaihtoehtoa olivat nähtävillä 4.4.-31.5.2019 ja niistä saadussa palautteessa Pirkanmaan maakuntamuseo esitti, että alueelle tulisi laatia rakennetun ympäristön selvitys, jotta yleissuunnitelman vaikutuksia voidaan arvioida. Lausunnossa todetaan, että Kämmenniemi edustaa mielenkiintoisella tavalla maaseutukeskuksen ja varhaisen aluerakentamisen ilmiötä ja sillä on rakennushistoriaan, asutushistoriaan ja maisemaan liittyviä arvoja.

Selvityksen tavoitteena on tuoda esille, miten Kämmenniemen taajama on kehittynyt ja tutkia onko Kämmenniemen asuinalueilta löydettyvissä ominaispiirteitä, joita ei mahdollisesti muissa Tampereen vastaavan ajan asuinalueissa ole havaittavissa.

Aluerajaus

Selvitys laaditaan ensisijaisesti Kämmenniemen asemakaavoitetulle taajama-alueelle. Selvityksessä käsitellään hieman laajemmaltakin alueelta Kämmenniemen kehityshistoriaa ja aiemmissa selvityksissä arvokkaaksi todettuja rakennetun ympäristön ja kulttuurimaiseman kohteita.

Laadintatapa ja tekijät

Taajaman historiallinen Teiskon kunnan aikainen osuus pohjautuu aiemmin tehtyihin julkaisuihin, pääasiassa Tampereen Aitolahden ja Teiskon kulttuuriympäristöselvitykseen 2015. Kämmenniemen asuinalueiden kehittymistä tutkitaan alueelle laadittujen asemakaavojen perusteella. Kaavojen tavoitteet rakennustavan ohjaamiseksi ja niiden toteutuminen rakennetussa ympäristössä muodostavat rungon tässä osuudessa. Toteutumisen nykytilannetta on tutkittu sekä käytettävissä olleen kuva-aineiston että maastokäynnin 31.10.2019 perusteella. Kämmenniemen alueen arvokohteet perustuvat aiemmin laadittuihin selvityksiin.

Selvitys on laadittu Tampereen kaupungin Kaupunkiympäristön suunnittelun Yleiskaavoitus -yksikössä. Työhön ovat osallistuneet erikoissuunnittelija Saija Kouko, kaavainsinööri Hilkka Takalo, kaavoitusarkkitehti Anna-Maria Niilo-Rämä ja tekninen suunnittelija Birgitta Helsing.

Pia Hastio

Yleiskaavapäällikkö

Kämmenniemen kehittyminen osana Teiskoa

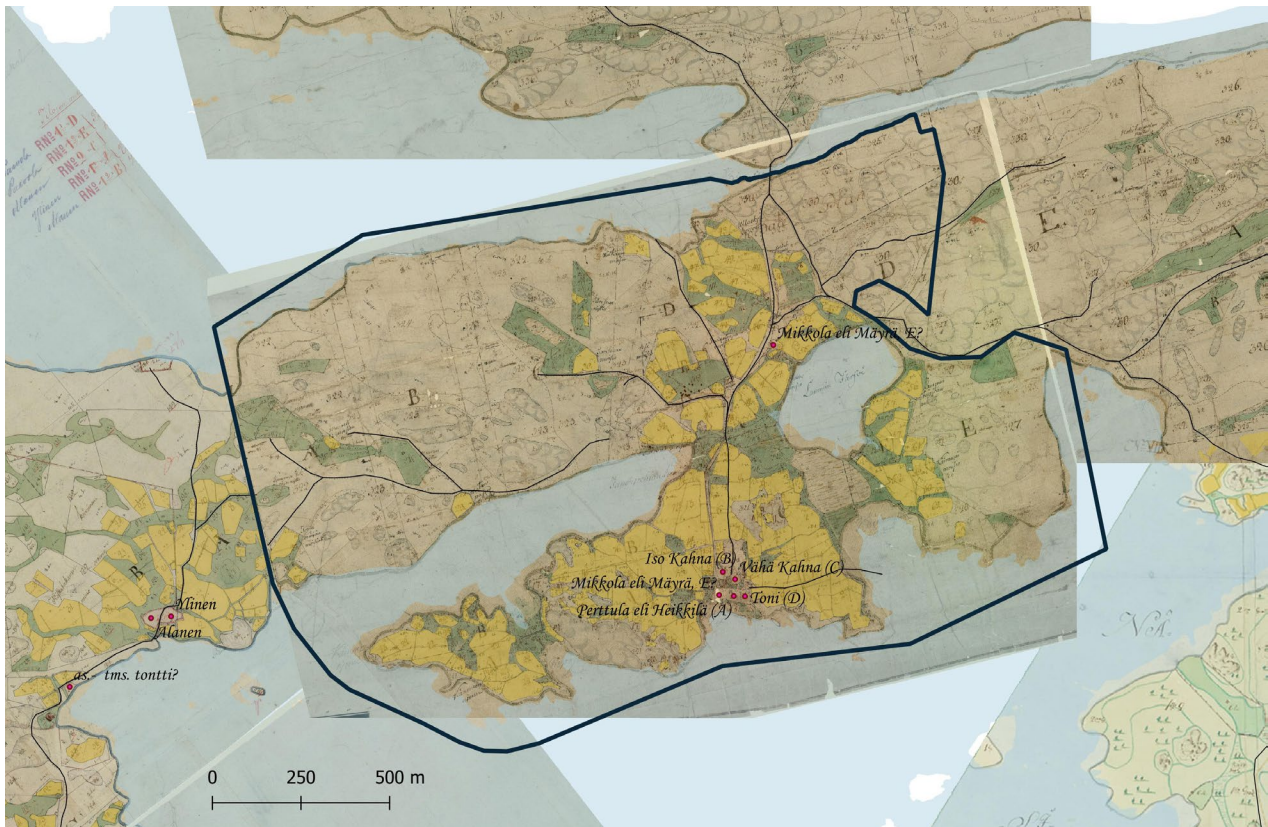
1500-1800-luku

Kämmenniemen kylässä sijaitsivat maakirjan mukaan Perttula eli Heikkilä, Mikkola eli Mäyrä, Toni, Vähä-Kahna ja Nikkilä. Kylässä sijaitsivat 1557 myös Iso-Kahna, Sirkanta, Antti Ladmanin tila. Rekola, joka liitettiin myöhemmin Perttulaan, muodostui 1600-luvulla. Kämmenniemi on ollut autiona vuosina 1647-1655.

1700-1800-lukujen vaihteessa Kämmenniemen kylä sijaitsi nykyisen Niemisenokantien mutkan kohdalla (Isojakokartta Kämmenniemi 1795-97 Pehr Henrik Pelander). Niemisenokantie päättyi 1700-luvun isojakokartalla kylään. Kartalla näkyy viisi taloa, jotka ovat muodostaneet tiiviin ryhmäkylän (Kylä lax) Näsijärven Tervanlahden rannassa. Talot olivat Iso- ja Vähä-Kahna, Toni, Perttula sekä mahdollisesti myös Mikkola. Mikkola on saattanut sijaita myös Mikkolanlammin (Lammin Järvi) pohjoispuolella lähellä nykyistä Kämmenniemenkadun ja Paavolantien risteystä. Perttula on erotettu Mikkolasta jo 1660-luvulla.

Mikkolanniemi on ollut pääasiassa peltoa. Niittyjä on ollut erityisesti nykyisen Mikkolanlammin ympäristössä. Pelot ja niityt ovat jatkuneet Mikkolanniemestä Aunessillan suuntaan jatkuvan tien varrella.

1700-luvulla tiestöstä Paavolantien, Kämmenniemenkadun ja Niemisenokantien linjaukset ovat olleet jo olemassa. Nykyinen Kämmenniemenkatu on noudatellut Messukylän Takahuhdistä Ruoveden Jämskipohjaan jo 1750-luvulla johtaneen maantien linjausta. Kämmenniemen kylästä ovat johtaneet tiet myös nykyisen Huikulanpolun kautta nykyiselle uimarannalle, länteen kohti Meurenkalliota sekä nykyisen koulun kautta Aunessillalle (Aunen Silda). Kämmenniemen yleissuunnitelma-alueen länsipuolella on kulkenut tie, joka toimi talvisin osana Alavudelta Virtain ja Ruoveden kautta Tampereelle johtavaa talvitietä.

Isojakokartta 1795-97 Pehr Henrik Pelander. Kartalla näkyvät niityt vihreällä. Alkuperäiseen kuvaan on väritetty pellot keltaisella sekä nostettu tiet esiin mustalla ja rakennukset punaisella pisteellä. Selvitysrajaus näkyy mustalla.

1840-luvulla Kämenniemen kylä sijaitsee vanhalla paikallaan nykyisen Niemisenokantien mutkassa (Pitäjäntkartta 1840). Kylässä on neljä taloa. Osa 1700-luvun kartalla näkyneistä niityistä on raivattu pelloiksi. Päätienä näkyy nykyistä Kämenniemenkatua noudatteleva maantie. Kämenniemen kylästä lähtee suora tieyhteys nykyiselle Aunessillalle nykyisen Kämenniemen koulun kautta.

Teiskon alue kuului aikoinaan Suur-Pirkkalan hallintopitäjään, joka käsitti yli puolet nykyisestä Pirkkanmaasta. Suur-Pirkkala oli jaettu neljään neljännekseen, joista Kämenniemi kuului Messukylän neljännekseen. Myöhemmin koko Teiskon kappeliseurakunta kuului Messukylän seurakuntaan. Teiskon seurakunta itsenäistyi vuonna 1904. Kun laki mahdollisti maallisen ja kirkollisen hallinnon erottamisen, Teiskon kunta itsenäistyi lokakuussa 1865. Teiskon kuntaan kuului alun perin alueita myös Näsijärven länsipuolelta. Nämä alueet liitettiin Ylöjärveen ja Kuruun vuonna 1954.

Iso-Kahnalla, Mikkolalla ja Perttulalla oli pitäjänräätilit. Perttulalla oli jauhomylly. Mikkolassa ja Kahnalla toimi kieväri useampaan otteeseen 1800-luvun lopulla. Perttulasassa on pidetty talvikieväriä. Perttulan Myllyä on pidetty Teiskon viimeisimpänä tuulimyllynä. Messukylä-Ruovesi -tiestä tulee valtion kunnossapidettävä yleinen tie vuonna 1815.

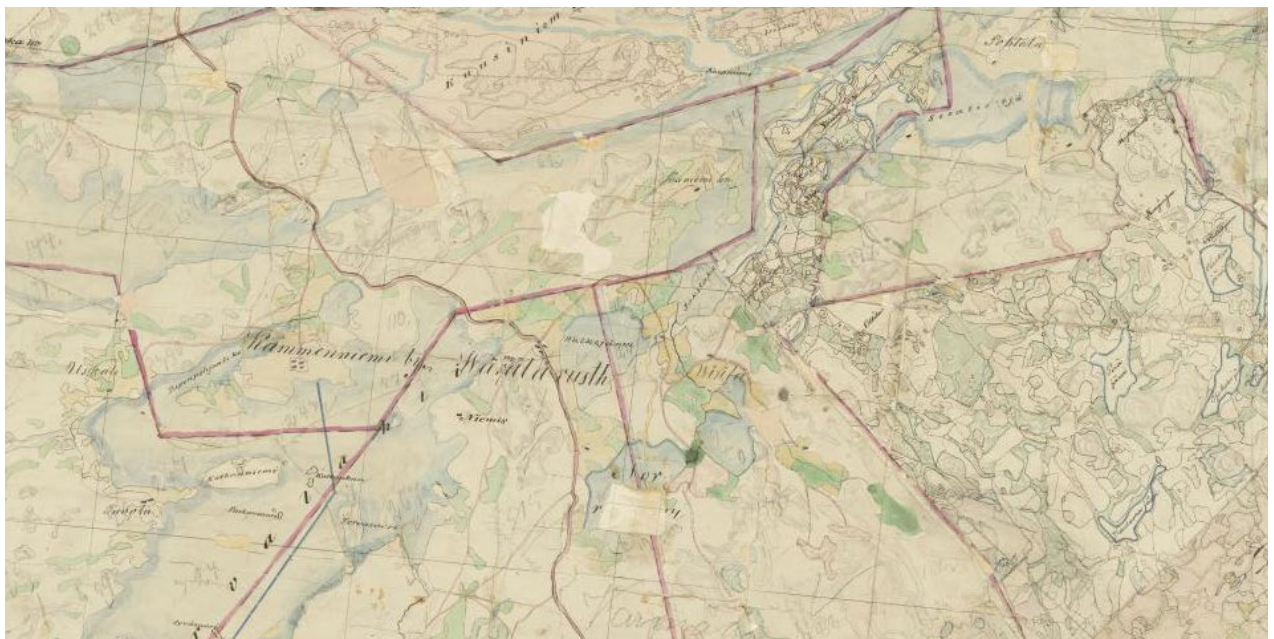
Aunessalmen yli on kulkenut monta puusiltaa. Kivisilta salmen ylitykseen valmistui kesällä 1899. Siltaa on muutettu vuonna 1967 ja entisoitu vuonna 1984. Kivisilta toimi yleisessä liikenteessä vuoteen 1983 asti, jolloin Kaitavedensilta valmistui. Entisoitu Aunessilta toimii nykyisin kevyen liikenteen siltana.

Aunessilta vuonna 2014.

Kaitavedensillan rakennustyömaa 1980-luvulla. (Työväenmuseo Werstas).

Pitäjäntkartta 1840.

1900-luvun alkuvuosikymmenet

1920-1960-luku

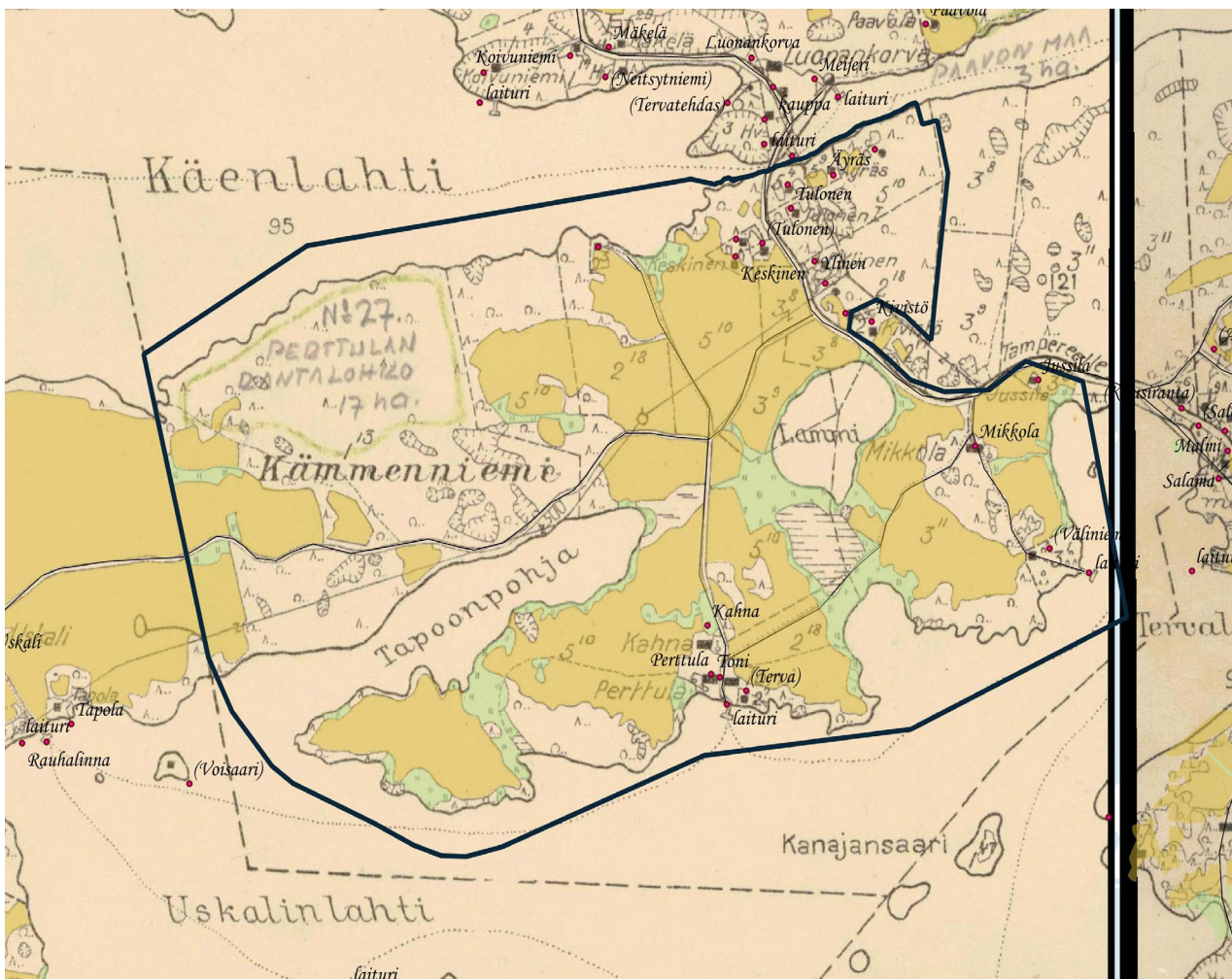
1920-luvun Pitäjänkartan mukaan pellot ovat laajentuneet 1800-luvulta erityisesti Käenlahden (nyk. Käälahti) eteläpuolella sekä nykyisen Mikkolanlammin itäpuolella. Mikkola näkyy 1920-luvun kartalla nykyisellä paikallaan. Tieyhteydet ovat kehittyneet siten, että Mikkolasta on suora tieyhteys vanhan Kämenniemen kylän alueelle sekä Tervanlahden rannan laivalaituriin. Päätienä alueelle toimii edelleen nykyistä Kämenniemenkatua noudatteleva tielinjaus.

Kämenniemen yleissuunnitelma-alueelle on 1920-luvun pitäjänkartaan merkitty 19 asumusta, joista maaviljelytiloiksi on merkitty neljä, huviloiksi 12 ja pieniksi asumuksiksi kolme. Maanviljelystiloina Toni, Perttula ja Kahna sijaitsevat vanhan Kämenniemen kylän alueella ja Mikkola sijaitsee Mikkolanlammin itäpuolella. Nykyisen Kämenniemen keskustan alueella on Tonista muodos-

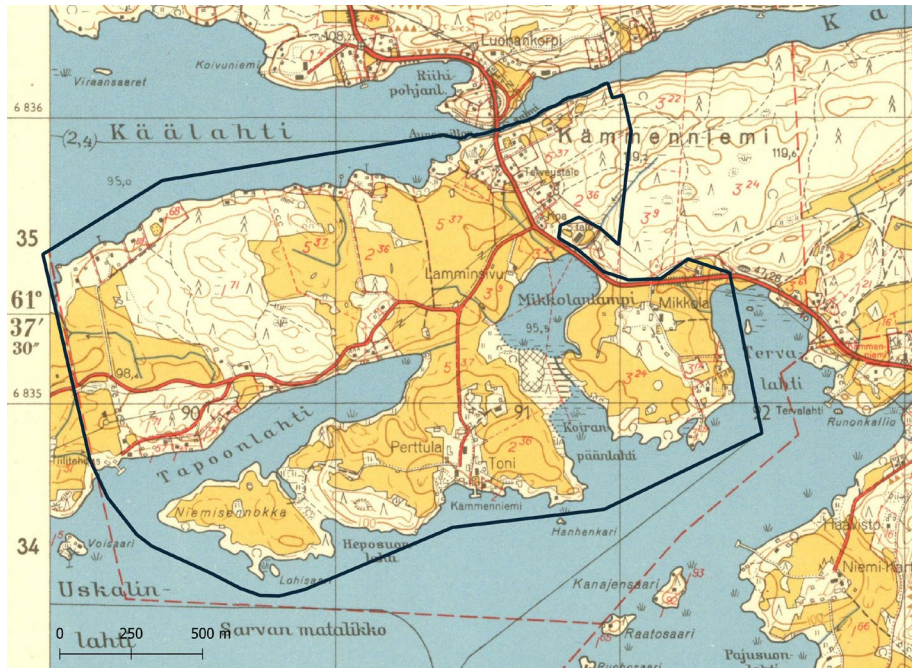
tetut Nekala, Äyräs, Perttula, Kivistö ja Ylinen (merkitty huviloiksi 1920-luvun kartalla). Asumukset ovat lisääntyneet erityisesti nykyisen Kämenniemenkadun varressa. Laivalaitureita on vanhan Kämenniemen kylän rannassa sekä Mikkolan rannassa Tervanlahdella.

1950-luvulla Kämenniemen kylän alueella sekä Mikkolan ympäristössä pellot olivat edelleen hieman laajentuneet. Maantien varressa (nykyinen Kämenniemenkatu) oli terveystalo, kauppa ja työväentalo. Lähin kansakoulu oli Värmälän kylän puolella. 1960-luvun peruskartalehti vaikuttaisi identtiseltä 1950-luvun peruskartaan verrattuna.

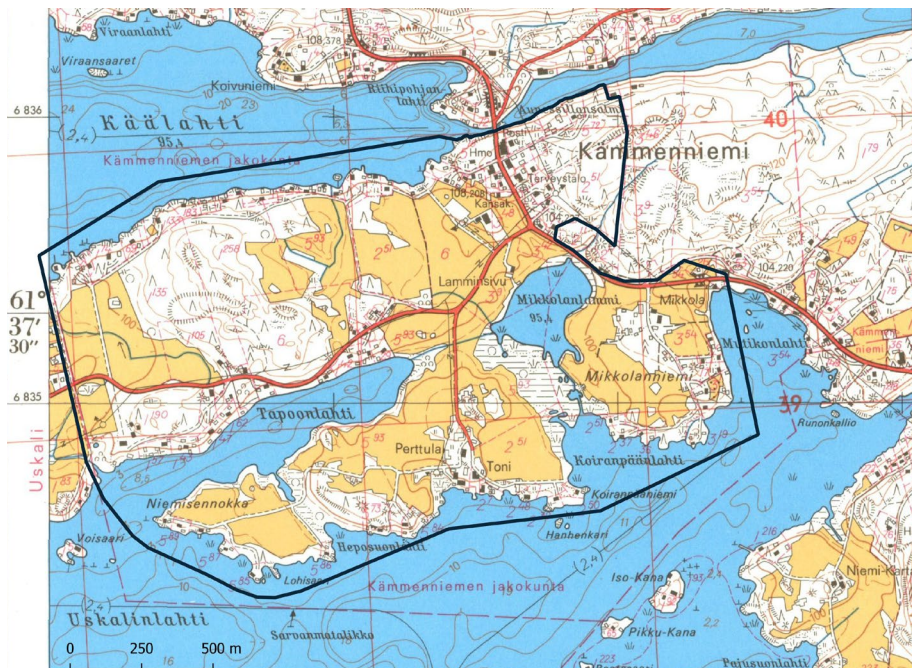
Kämenniemeen rakennettiin 1950-luvulla palotalli ja letkutorni Teiskon VPK:ta varten. Nykyisin VPK kalustehalli ja toimitilat sijaitsevat 1990-luvun alussa valmistuneessa uudessa terveystalossa Taavankuja 1:ssä (Somero 2013).

Pitäjänkarta 1920. Alkuperäiseen kuvaan on väritetty pellot keltaisella, niityt vihreällä sekä nostettu tiet esiin mustalla ja rakennukset punaisella pisteellä. Selvitysrajaus näkyy mustalla.

Peruskartta vuodelta 1955 (Maanmittauslaitos 2019).

Peruskartta vuodelta 1974 (Maanmittauslaitos 2019).

Kämenniemenkatu 32:ssa sijaitseva asuinrakennus, johon on vuoden 1955 peruskartalla merkitty kauppa.

Kämmenniemen rantarakentaminen

Lomarakentaminen alueella on alkanut 1900-luvun alkupuolella, Mikkolanniemessä sijaitsevan Väliniemen huvilan valmistumisajaksi arvioidaan 1907. 1920-luvun Pitäjänkartan mukaan (kartta edellisessä kappaleessa) alueella on 12 huvilaa, joista suurin osa sijoittuu ranta-alueen ulkopuolelle nykyisen Kämmenniemenkadun varteen. Vuoden 1955 peruskartalla Käälahden ja Tapoonlahden rannat on rakennettu jo lähes nykyiselleen. Vuoden 1974 peruskartan perusteella lomarakentaminen on levinnyt nykyisen kaltaisena taajaman eteläpuolelle Perttulanniemeen, Niemisenokkaan ja Mikkolanniemeenkin. Loma-asuntojen tarkempia rakentamivuolia tai käytettyjä kerrosaloja ei ole saatavilla. Kämmenniemen taajaman läheisyydessä rannan lomarakennukset ovat pääosin pysyneet alkupe-
räisessä käytössään. Kaupungin periaatteena on ollut että käyttötarkoituksen muutos vakituiseksi asuinrakennukseksi on mahdollista ainoastaan niillä kiinteistöillä, jotka on alun perin asuinkäyttöön rakennettu.

Suurin osa Kämmenniemen rannoista jää asemakaavoitetun alueen ulkopuolelle. Näillä alueilla on tyypillistä vanhat vapaa-ajan asunnot, joiden väliin ei jää vapaata rantaviivaa. Kiinteistöt ovat suuria ja puustoisia sekä toisaalta loma-asunnot pieniä, joten lomarakentaminen näkyy järvelle pääosin laiturirakennelmina, eikä rakentaminen siten muodosta omaa erilliskokonaisuuttaan.

1970-luvulta nykypäivään

Teiskon liittäminen Tampereeseen 1972

Teiskon liittäminen osaksi Tamperetta tuli keskusteluun 1960-luvulla etenkin sen jälkeen, kun Aitolahti vuonna 1966 liitettiin Tampereeseen. Asiasta järjestettiin vuonna 1968 kansanäänestys ja vuonna 1972 liitos toteutui. Kuntaliitossopimuksen (Tampereen kaupunginvaltuusto 21.5.1969) mukaisesti Tampereen kaupunki tulee jatkamaan Kämmenniemen alueen kaavoituksen toteuttamista ja edelleen kehittämistä tarpeen mukaan. Itsenäisen Teiskon loppuvuosina Kämmenniemessä sijaitsivat mm. kunnantalo (vanha meijerirakennus Paarlahden rannalla), terveystalo, kansakoulu, VPK sekä kauppa-, pankki- ja postirakennuksia.

Keskustan kehittyminen

Nykyisen Kämmenniemen keskustan alueen rakennuskanta on lisääntynyt 1950- ja 1960-luvulta 1970-luvulle tultaessa. Pellot ovat hieman pienentyneet Paavolantien varressa sekä Mikkolanniemessä. Keskustassa on vuoden 1974 peruskartan mukaisesti nykyisen Kämmenniemenkadun varrella huoltamo, terveystalo ja posti.

Terveystalo (a) sijaitsee 1970-luvulla samalla paikalla kuin 1950-luvullakin, mutta karttatarkastelussa näyttää siltä, että rakennusta on 1960-luvulta laajennettu. Kaupungin rekisteriin rakennuksen valmistumisvuodeksi on merkitty 1949. Syksyllä 2019 rakennuksessa sijaitsee Kämmenniemen toimintakeskus sekä asuntoja.

Huoltamo (b) on rakentunut 1970-luvulla nykyiselle paikalleen Kämmenniemenkadun ja Aunessalmenkadun risteykseen. Huoltamo muutettiin vuonna 1985 baariksi. Rakennuksessa toimi edelleen baari (Kessan kahvila & baari) sekä korjaamo selvityksen laatimisen aikaan loppuvuodesta 2019.

Vuoden 1974 peruskartalla Aunessalmenkatu 21:ssä näkyy uusi rakennus. Rakennuksessa toimi **TSOP-Kämmenniemi (c)**. Loppuvuodesta 2019 rakennuksen katutasossa oli seurakunnan toimintaa ja toisessa kerroksessa asuntoja.

Entisen pankkirakennuksen itäpuolella sijaitsi 1970-luvulla Tampereen puhelin-
osuuskunnan talo, jossa on toiminut aina-
kin 1970-luvulla **posti (d)**. Syksyllä 2019 tontilla oli rakenteilla uusi seurakuntatalo.

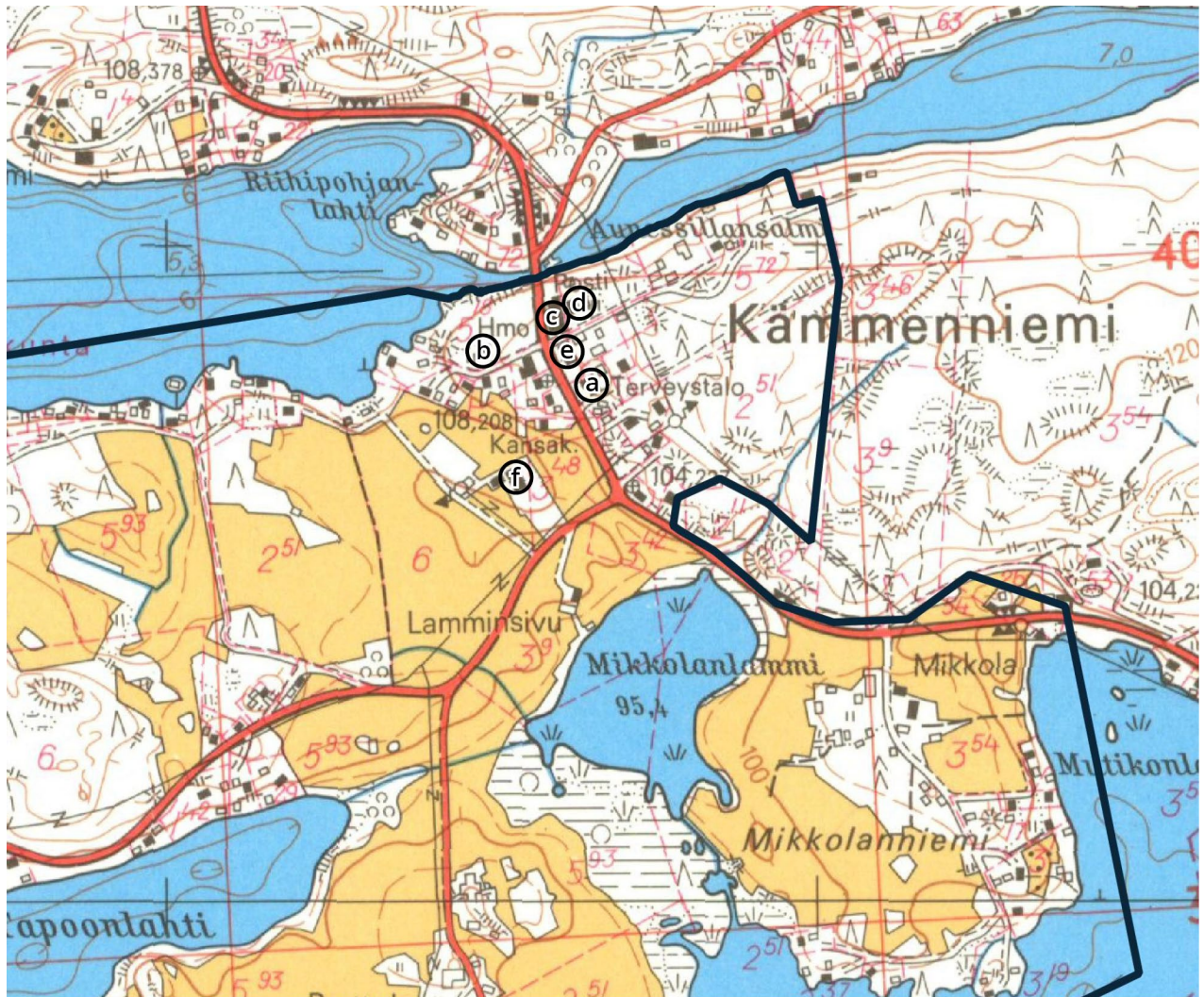
Aunessalmenkadun ja Kämenniemenkadun kulmaukseen on kaupungin rekisteritietojen mukaan valmistunut rakennus vuonna 1965, jossa on toiminut ainakin **aluesäästöpankki** ja myöhemmin **kauppa (e)**. Syksyllä 2019 rakennuksessa on sekä liiketiloja että asuntoja. Kauppa siirtyi vuonna 2017 valmistuneeseen uudisrakennukseen Aunessalmenkadun ja Kaitavedentien risteyskseen.

Kämenniemen keskustan viistokuva 2017 (Lentokuva Vallas). Kuvassa keskellä Kämenniemen koulu ja päiväkotirakennukset.

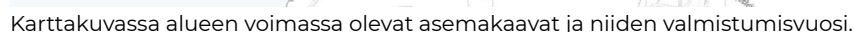
Kansakoulu valmistui vuonna 1969 ja sijaitsee samassa paikassa missä nykyinen **Kämenniemen koulu (f)**. Koulukeskusta on laajennettu vuosina 1988 ja 2001. Vuonna 2019 koulurakennuksen jatkeeksi rakennettiin päiväkoti.

1970-luvun peruskartalle ei ole enää merkitty työväentalon rakennusta eikä kauppaa Kämenniemenkadun ja Paavolantien risteyskseen.

Peruskartta vuodelta 1974 (Maanmittauslaitos 2019).

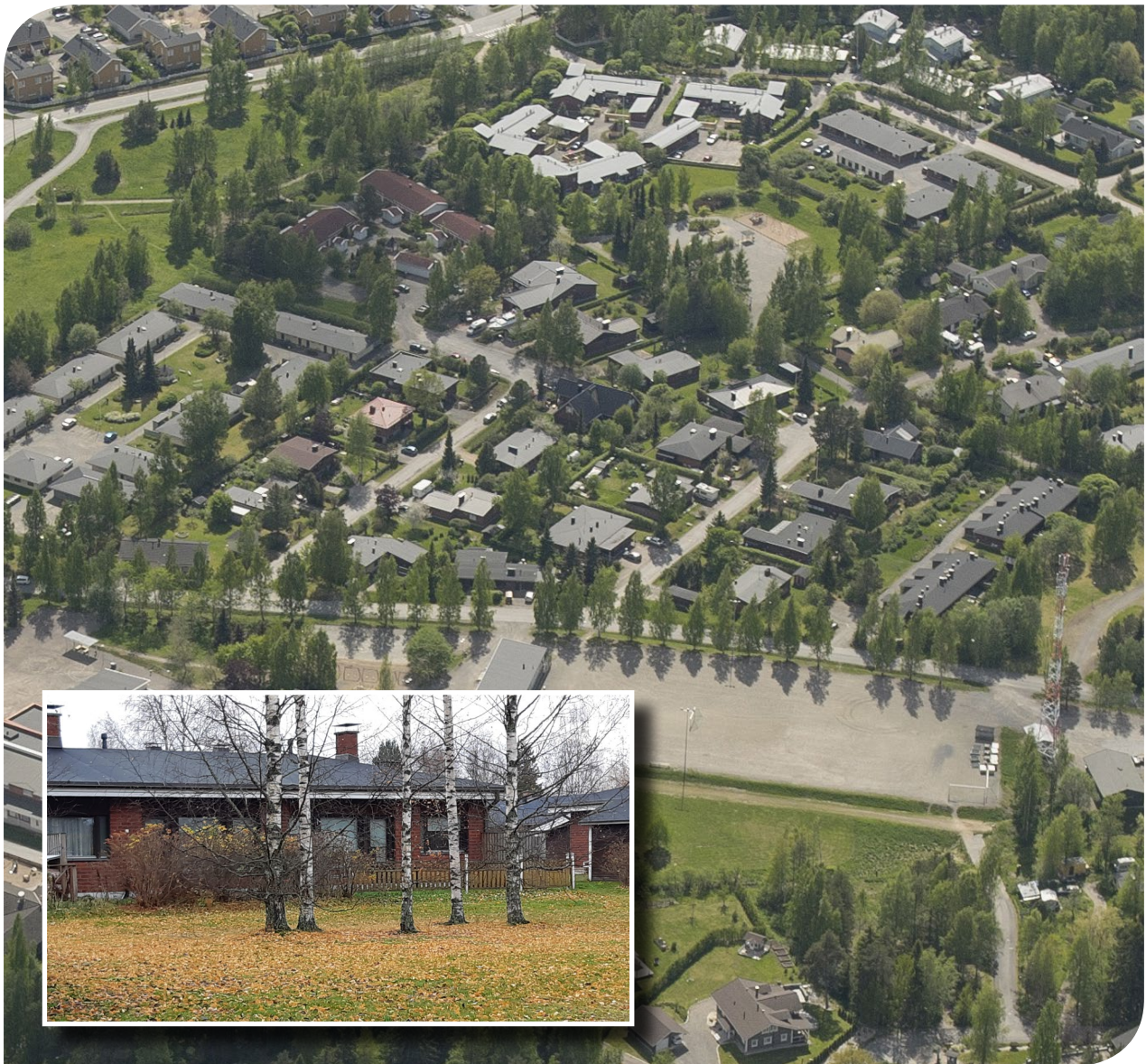
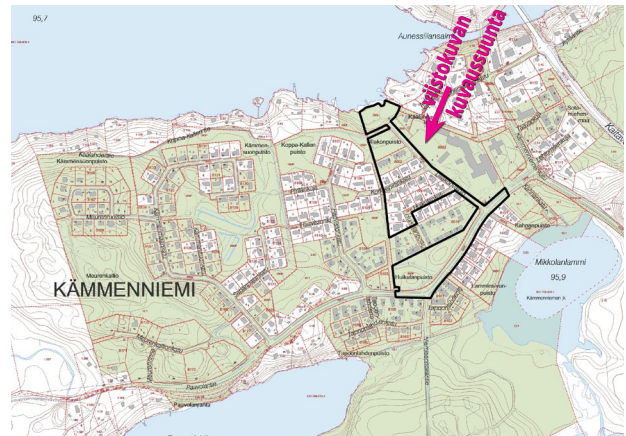
Kämmenniemen asemakaavat on käsitelty aikajärjestyksessä. Kustakin kaavasta on esitetty tavoitteet ja keskeinen sisältö sekä kaavan toteutuneisuus. Kuvituksena on käytetty kullekin alueelle tyypillisiä rakennuskohteita (maastokuvat 2019) sekä aluekokonaisuutta kuvaavia viistokuvia (2017).

1973 (kaava nro 4065)

Entistä rakennuskaava-aluetta oli tarkoitus tiivistää siten, että se tulisi käytettyä taloudellisemmin sekä maankäytön että katujen ja viemäreiden rakentamisen suhteen. Asuntotontit ovat omakotitalo- ja rivitalotontteja. Koulutontti on säilytetty rakennuskaavan mukaisena sillä erotuksella, että sen ja Paavolantien väliin on varattu puistokaista. Ei erillistä rakentamistapaohjetta.

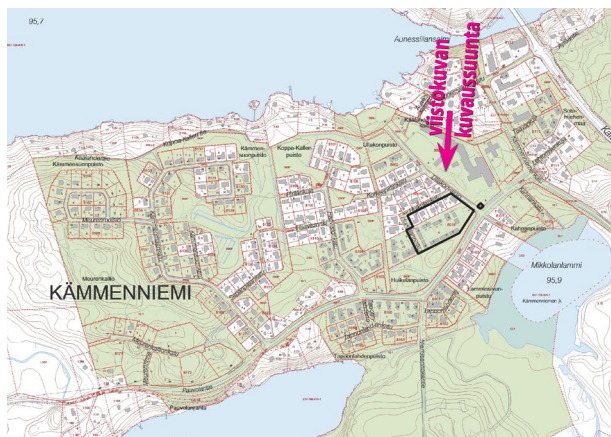
Talot ovat omakoti- tai rivitaloja, joissa on loivat harjakatot. Julkisivuiltaan ne ovat mineriittilevyä, puhtaaksimuurattua tiiltä tai harjattua betonielementtiä. Koulun tonttia ja alueen eteläosan rivitalotontteja on sittemmin muutettu. Muutoin kaava on toteutunut esitetyn mukaisena.

1976 (kaava nro 4964)

Asemakaavan muutos lähti tavoitteesta, jossa tarvittiin vanhusten asuntoja noin 40-50 vanhukselle. Nämä tulisi olla palvelutaloina toteutettuja 1-tasoisia rivitaloja, lisäksi palvelutalon läheisyyteen tulisi saada pääosa Teiskon alueen avoterveydenhuollon palveluista. Lasten päiväkodille oli myös tarve em. tilojen yhteyteen. Ei erillistä rakentamistapaohjetta.

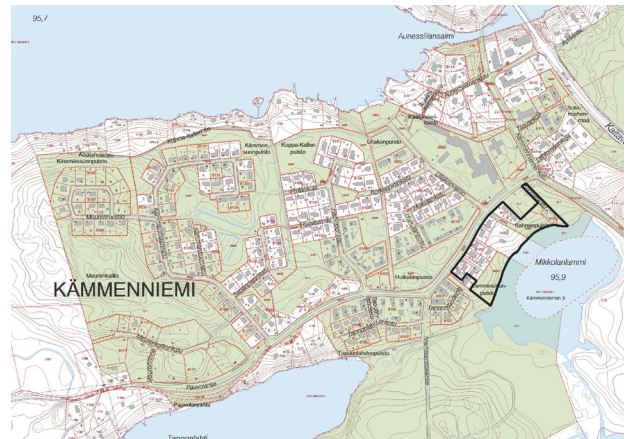
Talot ovat omakoti- tai rivitaloja, joissa on loivat harjakatot. Julkisivuiltaan ne ovat harjattua betonielementtiä. Kaava ei toteutunut esitetyn mukaisena, vaan terveyskeskus ja lasten päiväkoti päätettiin siirtää muualle. Vanhusten asunnot toteutettiin.

1976 (kaava nro 5080)

Asemakaava laadittiin Teiskon yleissuunnitelmaehdotuksen jatkotyöskentelyn pohjalta. Kämmenniemeä oli tarkoitus kehittää Teiskon alueen keskuksena, jonka asukasluku Teiskon yleissuunnitelman suositusvaihtoehdon mukaan tulisi olemaan noin 1300. Kaupunki osti alueen kaavoitettavaksi lähinnä pientaloasutusta varten, jossa uusia asuntoja olisi noin 150 asukkaalle. Ei erillistä rakentamistapaohjetta.

Talot ovat omakotitaloja, joissa on loivat harjakatot. Myös tasakattoisia ratkaisuja esiintyi. Nämä talot on tosin myöhemmin muutettu harjakattoisiksi. Julkisivuiltaan ne ovat puuta tai puhtaaksimuurattua tiiltä. Kaava on osittain toteutunut.

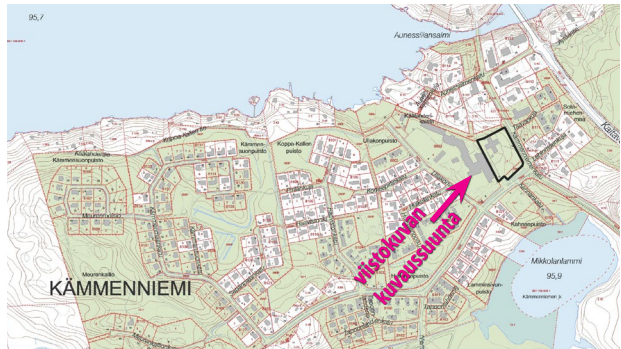
1979 (kaava nro 5454)

Asemakaavamuutoksen tarkoituksena oli muodostaa YT-tontti pienvedenottoa varten. Muu osa aluetta jäi edelleen opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi ja pysäköimisalueeksi, jonka kautta järjestettiin ajoyhteys siihen rajoituville tonteille. Vanha kivirakenteinen koulurakennus on tasakattoinen. Ei erillistä rakentamistapaohjetta. Kaava on toteutunut pienvedenotannon osalta.

1980 (kaava nro 5449)

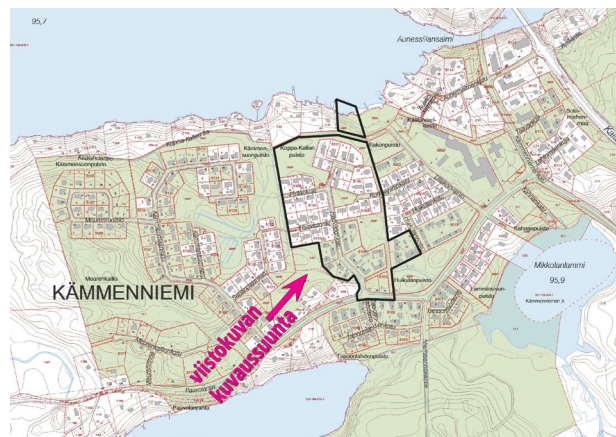
Kämmenniemen alueelta oli jo pidempään etsitty päiväkodille sopivaa sijaintia, ja keskeinen paikka Kämmenmäentien ja Paavolantien risteyksessä tuntui oivalta ratkaisulta. Ei erillistä rakentamistapaohjetta. Rakennus on harjakattoinen ja julkisivuiltaan tumman ruskeaa tiiltä. Kaava on toteutunut sellaisenaan.

1983 (kaava nro 5887)

Kaavoituksen tavoitteena oli, että suurin osa tonteista olisi erillistalojen tontteja ja tonttien koot suurempia kuin kaupunkialueella, vähintään 1000 m². Myös rivitalotontteja haluttiin mukaan kaavaan. Paavolantien vanha rakennuskaavan mukainen linja poistettiin asemakaavan kohdalta. Yhtenäisen kaupunkikuvan turvaamiseksi määrättiin rakennuksille kattokaltevuudeksi 18 astetta (eli 1:3), enimmäisräystäskorkeus 4,5 m ja kerrosluku I. Poikkeuksen tästä teki yhden kytettyjen asuinrakennusten tontit (rivitalotontit), jotka sijaitsivat loivan mäen alarinteellä. Näille tonteille mahdollistettiin jyrkempi kattokaltevuus aina 34 asteeseen saakka kerrosluvun ollessa I 2/3. Ei erillistä rakentamistapaohjetta.

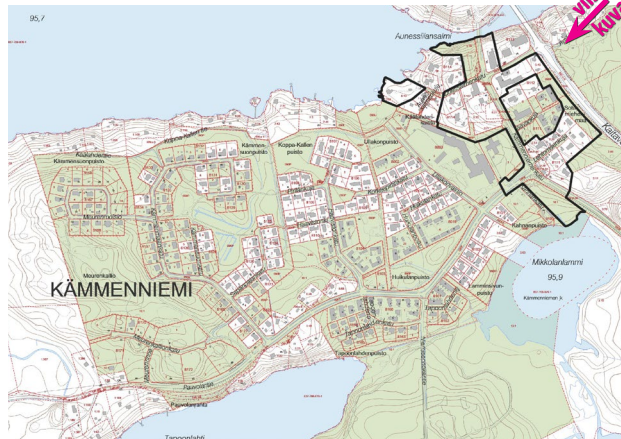
Rakennukset ovat tiili- tai lautavuorattuja, yleensä vaalean sävyisiä. Ne on rakennettu 80-90-luvulla. Kaava on toteutunut sellaisenaan lukuun ottamatta kahta omakotitalotonttia.

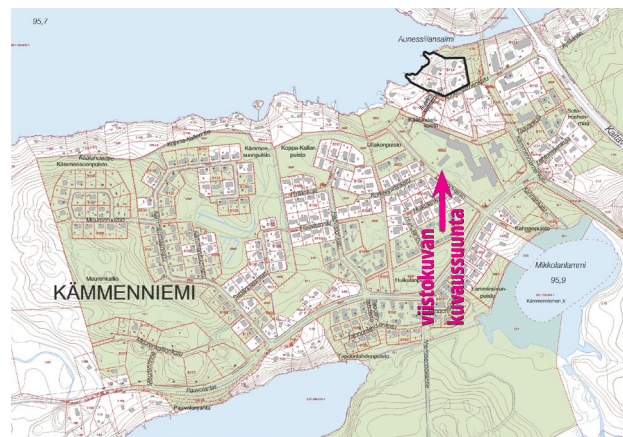
1984 (kaava nro 6055)

Alueen koillisosassa oli rakenteilla uusi Tampere-Jäminkipohja -maantie (Kaitavedentie). Tuolloin myös oli tarkoitus sulkea Aunessillan kautta kulkeva ajoneuvoliikenne. Alueella oli tuolloin pieniä, puurakenteisia harjakattoisia omakotitalo- ja huvilarakennuksia. Keskustassa oli kolme 1960-luvulla rakennettua kivirakenteista kaksikerroksista tasakattoista liikerakennusta, yksikerroksinen tasakattoinen huoltoasema sekä puurakenteinen kaksikerroksinen terveystalo. Kämmenniemenkadun haluttiin muodostuvan keskustan pääkaduksi, jonka varrella sijaitsevat julkiset palvelut. Uusien asuinrakennusten kattokaltevuus esitettiin vapaammin kerroslukujen ollessa I 2/3 - II. Huoltoasemasta haluttiin yksikerroksinen. Ei erillistä rakentamistapaohjetta.

Kaavan myötä toteutuneet rakennukset ovat tiilivuorattuja puukevennyksin ja valmistuneet vasta 2000-luvulla. Kaavaa on muutettu sittemmin eri vaiheissa.

Alue on sittemmin jaettu neljäksi eri tontiksi. Kaava ei ole toteutunut sellaisenaan.

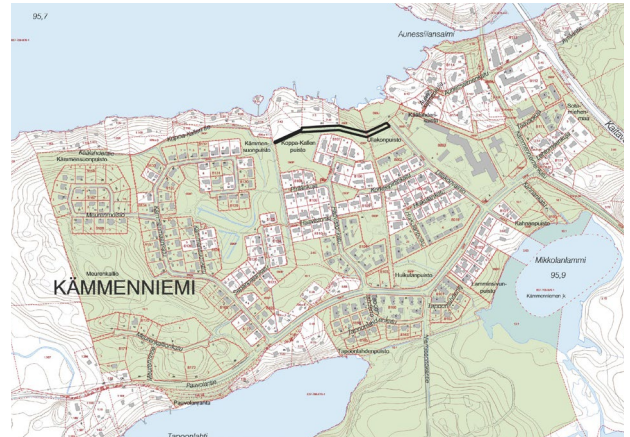

[illegible]

The image is a composite of two photographs. The main, larger photograph is an aerial view of a suburban residential neighborhood. It shows a network of roads, numerous houses with dark roofs, and large areas of green trees. A body of water is visible in the upper right corner. An inset photograph in the top left corner provides a street-level perspective, showing a row of houses along a road. A bright red house is a prominent feature in this inset view.

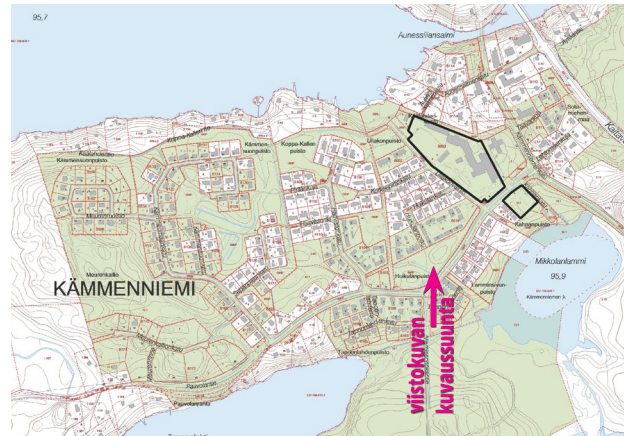
1995 (kaava nro 7347)

Asemakaavan muutos koski ajoyhteyttä puistoalueella (Koppa-Kallen puisto ja Ullakonpuisto).

2000 (kaava nro 7657)

Koulun tontti on keskellä Kammenniemen taajaa pien-taloasutusta kylän keskustan vieressä. Tarkoituksena on rakentaa kaksikerroksinen laajennus tontilla sijaitsevalle koululle. Uutta laajennusosaa ei voi sijoittaa kaavamerkin-töjen puitteissa tontille siten, että jäisi riittävä yhtenäinen leikkipiha. Samalla on syytä tutkia alueen liikennejärjeste-lyjä tukemaan laajennetun koulun ja ympäristön yhteisiä tarpeita. Vapaa-alueena ollut puistokaista eteläpuolella istutetaan edelleen puistoyksikön suunnitelmien mukaan koulun laajennustöiden yhteydessä, ja se on osa koulun tonttia. Ei erillistä rakentamistapaohjetta. Koulu ja pysä-köintialue ovat toteutuneet.

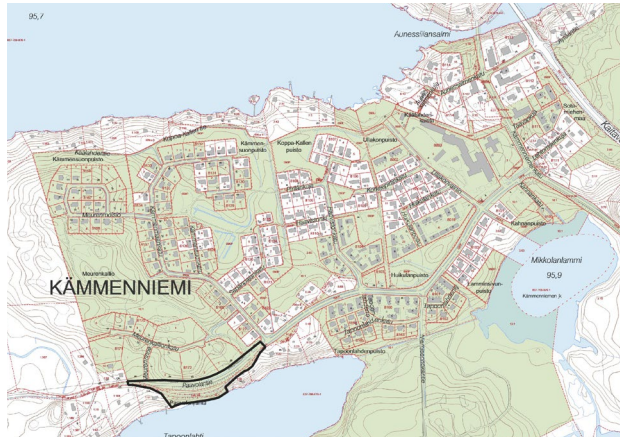

Vuonna 2019 alueelle on rakennettu uusi päiväkoti koulurakennuksen jatkeeksi sen luoteispuolelle.

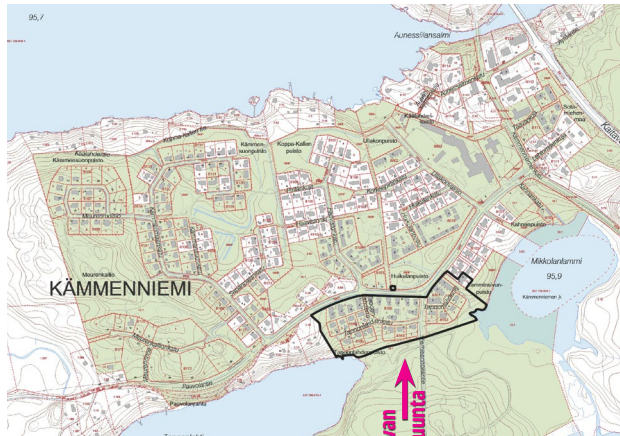
2002 (kaava nro 7779)

Asemakaava koski vanhan Paavolantien linjauksen muuttamista jalankulkua ja pyöräilyä varten lähivirkistysalueella. (Paavolanranta).

2003 (kaava nro 7495)

Kaava-alue liittyy Kämenniemen taajaman eteläreunaan jatkaen Paavolantien varren pientaloasutusta. Liikenne alueelle kulkee yhdestä liittymästä Paavolantieltä ja jakautuu Niemisenokantien kautta uudelle Tapoonlahdenkadulle. Paavolantien varteen on sijoitettu kolme rivitalotonttia tien suuntaisesti. Pientalotontit sijoittuvat nauhana alueen eteläpuolelle ja rajoittuvat pääosin puistoon, joka on ojakesteikkoa ja jatkuu viljeltyinä peltolina Perttulan tilakeskukseen päin. Alueelle pyrittiin saamaan noin 70 asuntoa. Tontille voidaan rakentaa myös kaksiasuntainen pientalo. Rakennusten julkisivupinnan ja vesikaton leikkauskohdan keskikorkeudeksi suositeltiin 4,5-5,5 metriä. Kattomuotona käytetään tavallista harjakattoa. Rakennusten pääharjan suunta on kadun suuntainen. Pääasial-

viistokuvan
kuvausunta

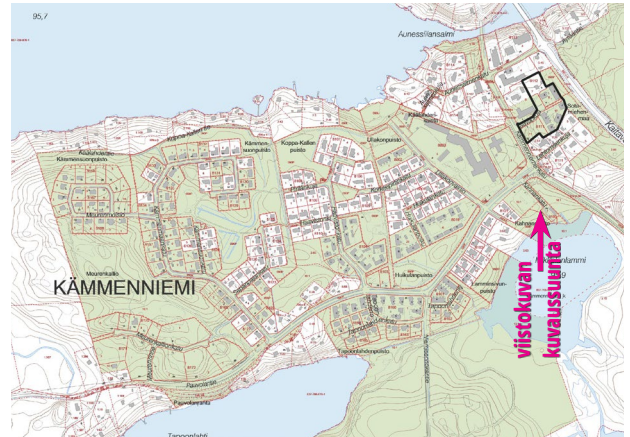
lisena julkisivumateriaalina käytetään vaaleaksi peittomaalattua puuta tai vaaleaksi värjättyä rappausa.

Täydentävissä materiaaleissa käytetään vaaleita sävyjä. Piirakennusten materiaalit vastaavat kuin päärakennuksessa. Kattomateriaaleista palahuopa on kielletty. Tonttien puistoalueisiin rajautuvat sivut suositellaan aidattavaksi penssilla. Alueelle on laadittu rakentamistapaohjeet. Alue on toteutunut asemakaavan mukaisena.

2006 (kaava nro 7961)

Asemakaava laadittiin, koska alueelle tehty suurehko teknisen huollon tonttivaraus on todettu tarpeettomaksi ja sen muuttaminen asuintarkoituksiin on järkevää. Samassa yhteydessä tarkistetaan muutenkin alueen maankäyttö osallisten tarpeita vastaavaksi. Muutoksen tarkoituksena on osoittaa olemassa olevien palveluiden läheisyyteen lisää asuin- ja julkisten palveluiden rakentamista. Koska alue sijaitsee Kämmenniemen keskustassa, on kaavallisena tavoitteena ollut suunnitella kohtalaisen tiivis pientaloalue paritaloja ja erillispientaloja käyttäen. Jokaiselle asunnolle varataan riittävästi omaa piha-alueita ja autopaikkoja. Rakentamista sovitetaan ympäristöön. Rakentaminen uuden kaavan mukaan eheyttää kaupunkirakennetta ja tuo toivottua uutta asumistapaa alueelle. Uusien seurakuntatilojen ja niihin liittyvien asuntojen rakentaminen mahdollistuu, joten myös vanhusväestön asumismahdollisuudet paranevat. Myös osallisten kaipaamat yleiset lisääautopaikat voidaan järjestää. Kaupun-

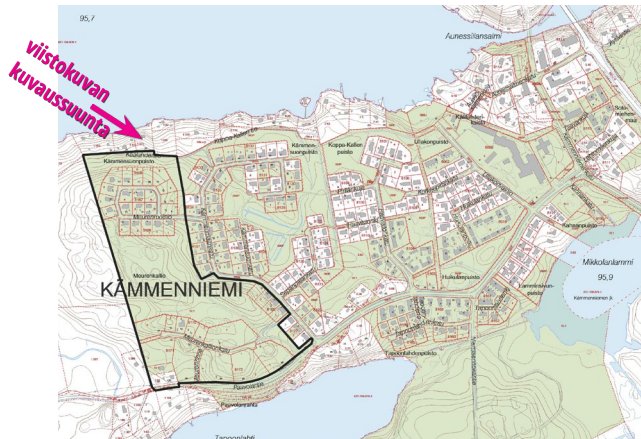

kikku muuttuu sekä Kämmenniementieltä että Taavankujalta katsottuna. Alue muodostaa oman pienen yksikönsä, jonka väritystä ja muodonantoa ei tarvitse ohjata rakentamistapaohjeilla. Kaava on osittain toteutunut asuinrakentamisen osalta.

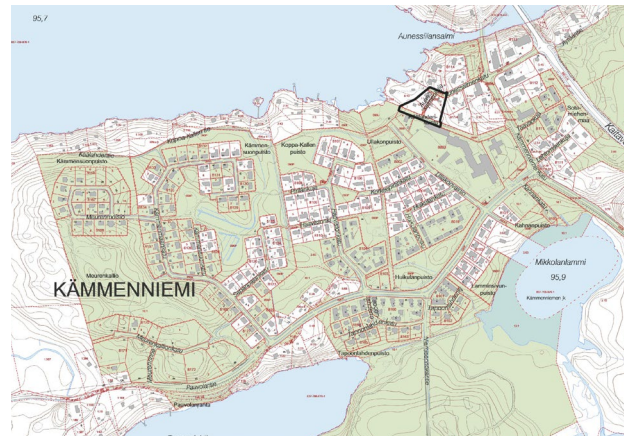
2010 (kaava nro 8227)

Alueelle on osoitettu 32 erillispientalotonttia (AO), 6 asuinpientalotonttia (AP) sekä 1 rivitalotontti (AR). Kaava-alueen keskelle on varattu laaja lähivirkistysalue. Pohjoisosaan sijoittuu omatonttisia pientaloja ja alueelle on haettu Kämmenmaankadun pientaloalueeseen kytkeytyvää ilmettä muun muassa kattomuodolla ja julkisivumateriaaleilla. Eteläosaan sijoittuu yhtiömuotoisia pientaloja, rivitaloja ja omatonttisia pientaloja. Lisäksi kaavan myötä Kämmenmaankadun varteen muodostuu neljän omatonttisen pientalon korttelialue, joka on pyritty sopeuttamaan jo olemassa olevan alueen ilmeeseen. Alueelle on laadittu erilliset rakentamistapaohjeet. Kaavan pohjoisosa on osittain toteutunut, mutta eteläosa ei.

2014 (kaava nro 8443)

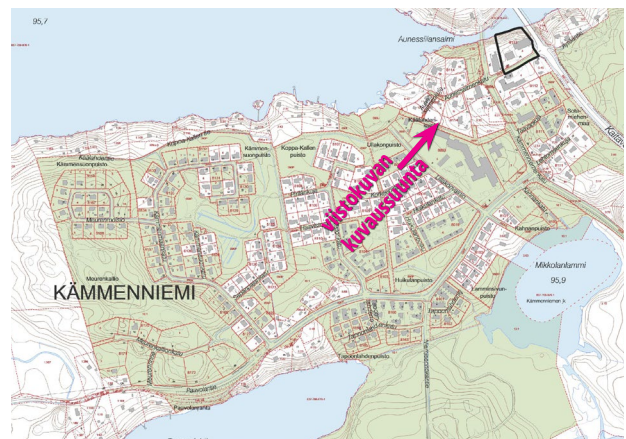
Kaavan tavoitteena oli jakaa tontit, jolloin nykyisen kahden tontin sijasta alueella olisi neljä erillispientalotonttia sekä kasvattaa samalla hiukan rakennusoikeutta. Uuden Aunessalmenkujan kautta virkistysalueen poikki osoitetaan ohjeellinen kevyenliikenteen yhteys koulun tontin pohjoisnurkkaan. Yhteys palvelee kävelijöitä taajaman länsipuolelta idän suuntaan palveluihin ja bussipyssäille ja ohjaa samalla koulurakennuksen vierestä kulkevan vilkkaan läpikulun pois koulun pihasta. Lisäksi Käälahdenkaistan virkistysalueelle osoitetaan pitkäikäissuuntainen ohjeellinen kevyenliikenteen yhteys nykyisen kaavan mukaan. Kevyen liikenteen yhteyden kautta sallitaan huoltoajo venevalkamalle. Ei erillistä rakentamistapaohjetta. Kaava on osittain toteutunut.

2016 (kaava nro 8548)

Kaavoitettavalla tontilla sijaitsee vuonna 1983 valmistunut entinen puhelinosuuskunnan rakennus, jonka kerrosala on noin 466 m². Kaavamuutoksen tavoitteena on mahdollistaa päivittäistavarakaupan sekä seurakunnan kokoustilojen sijoittamisen tontille. Nykyinen rakennus laajennetaan seurakuntakodiksi, autotallisiipi puretaan, rantaan rakennetaan sauna ja päivittäistavarakaupalle rakennetaan erillinen lisärakennus. Pihaan tulee pysäköintialue. Jyrkkä rinne säilyy saunarakennuksen aluetta lukuun ottamatta luonnonmukaisena.

Päivittäistavarakauppa on toteutettu kaavan mukaisesti, seurakuntakodin laajennus on rakenteilla.

Arvokohteet

Alueella on aiemmissa selvityksissä nostettu esiin seuraavat rakennettua tai kulttuuriympäristöä koskevat kohteet, jotka tulee huomioida jatkosuunnittelussa. Kohteet sijaitsevat pääosin taajaman asemakaavoitetun alueen ulkopuolella, eikä niitä näin ollen ole huomioitu voimassa olevissa asemakaavoissa. Sen sijaan kaikki kohteet on esitetty Pohjois-Tampereen strategisen yleiskaavan luonnoksessa 2019.

- **Aunessilta**, valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristökohde (Museoviraston RKY2009 -inventointi) sekä Museosilta, vesistösilta H-389 (Tie- ja vesirakennushallitus 1982)
- **Uskalin-Paavolan-Kämmenniemen kulttuurimaisema**, maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (Kulttuurimaisemat 2016 –Pirkanmaan maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat maisema-alueet)
- **Viitapohjan kulttuurimaisema-alue**, maakunnallisesti arvokas maisema (Pirkanmaan maakunnallisesti arvokaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2013)
- **Kämmenniemen historiallisen ajan ryhmäkylä** Perttulanniemiessä (Kämmenniemen muinaisjäänneinventointi 2018)

- **Heposuoilahden** muu kulttuuriympäristökohde, louhos (Kämmenniemen muinaisjäänneinventointi 2018)
- **Messukylä-Ruovesi –historiallinen tielinja** (Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet 2011)
- **Mikkolan tila** Mikkolanniemiessä (Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri 2008)
- **Väliniemen huvila** Mikkolanniemiessä (Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri 2008)
- **Kämmenniemen kaupunginosa** (Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri 2008)

Kämmenniemen kaupunginosan valinta rakennuskulttuuriarvokohdeksi 2008 lienee perustunut enemmänkin sen asemaan alueen keskuksena kuin erityisiin rakennetun ympäristön arvoihin, koska mitään yksittäisiä rakennetun ympäristön arvokohteita tai -alueita ei kohteen kuvauksessa ole mainittu. Alueen luokitus julkaisussa on RKM III (rakennushistoria, asutushistoria, kulttuurihistoria, maisema; merkittävä, alkuperäisyysaste suuri).

Johtopäätökset

Kämmenniemen taajama jakaantuu toiminnallisesti kahteen eri luonteiseen osaan: koulukeskus ja sen itäpuolinen julkisten ja yksityisten palvelurakennusten alue sekä koulun länsipuoliset pientalovaltaisten asuinrakennusten alueet. Palvelurakennukset ovat eri aikakausilta eivätkä ne muodosta taajamaan selkää katutilaa, jolloin Kämmenniemenkadun yleisilme jää sekavaksi. Alueella on myös tyhjiälleen olevia tiloja. Asuinalueilla rakennukset muodostavat oman aikakautensa kokonaisuuksia, mutta jäävät paikoin pihakasvillisuuden peittoon.

Kämmenniemen laadituissa asemakaavoissa ei ole havaittavissa erityisiä alueen ominaispiirteitä korostavia tai niiden perusteella muodostettuja tavoitteita rakentamiselle. Suunnittelu on ollut kullekin aikakaudelle tavan-

omaista asuinalue-suunnittelua eikä perustu esimerkiksi suunnittelukilpailuihin. Kämmenniemessä järven läheisyys on aistittavissa, vaikka tontit eivät suoraan rantaan ulotukaan. Vesistön läheisyys ja väljä rakentaminen ovat myös alueen asukkaiden mielestä Kämmenniemen merkittäviä arvoja. (Kysely Yleissuunnitelman luonnosvaiheen työpajassa 2019).

Kämmenniemen rakennettu ympäristö noudattaa aikakaudelleen tyypillistä rakennustapaa. Selvityksessä ei löytynyt uusia erityisiä nimenomaan Kämmenniemen alueelle tyypillisiä ominaisuuksia, joita tulisi korostaa tai erityisesti huomioida alueen jatkosuunnittelussa. Rakennetun ympäristön huomioiminen on joka tapauksessa osa normaalia asemakaavoitus- ja suunnittelutyötä.

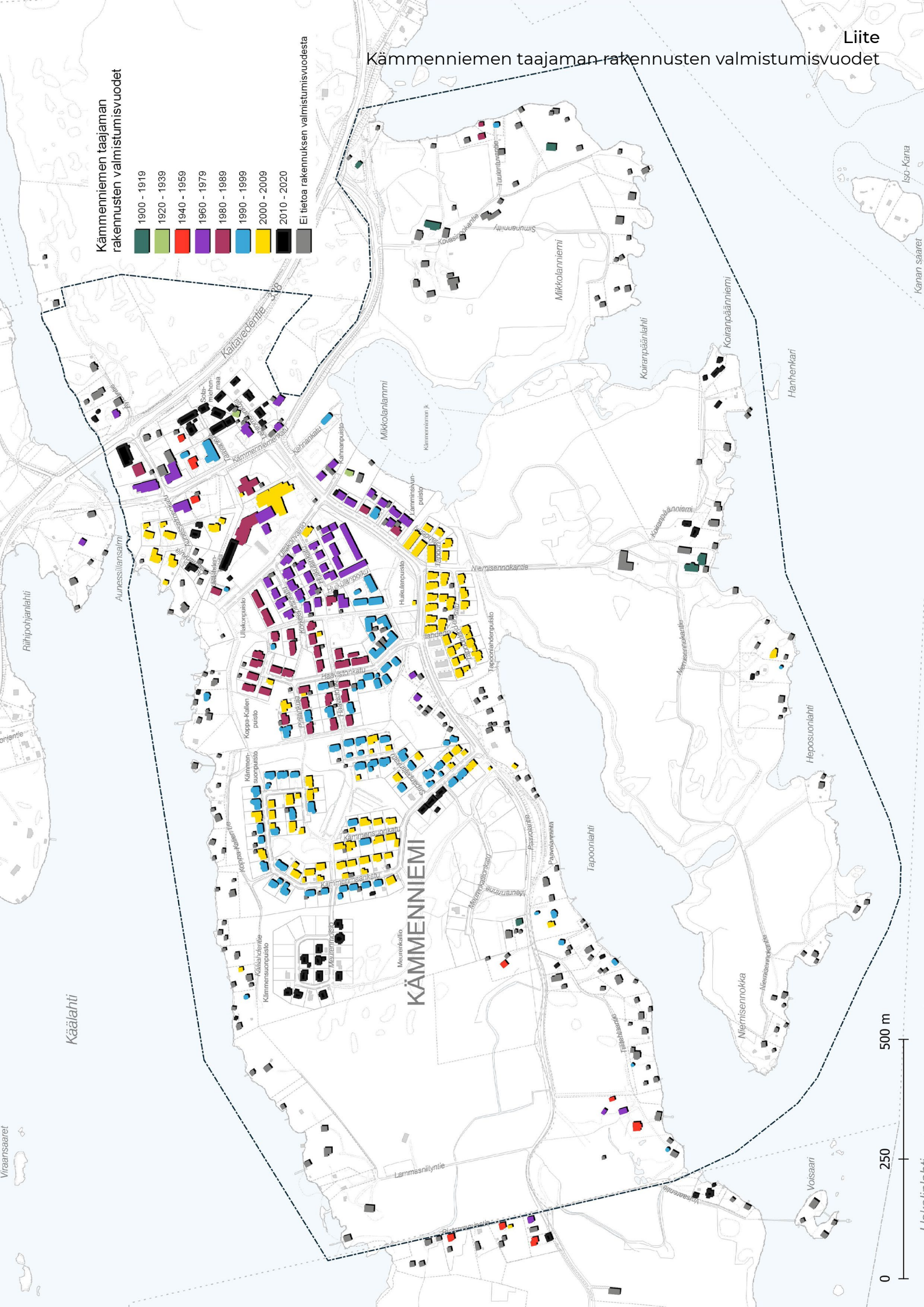
Lähteet

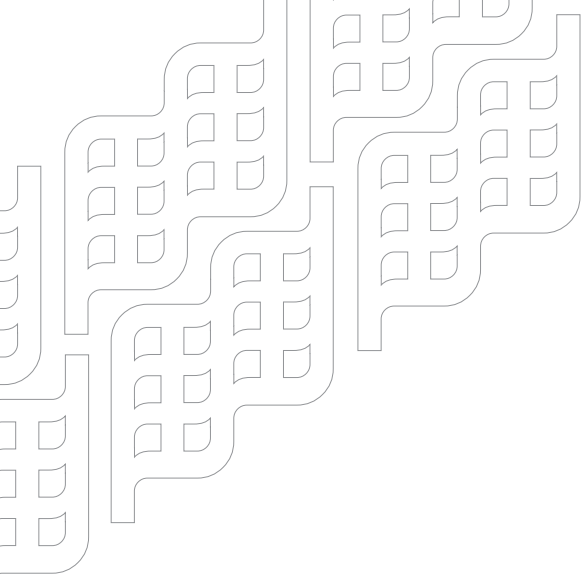
- Asemakaavat. Tampereen kaupungin Oskari-karttapalvelu (2019)
- Aunessilta, Tampere. Museosillan hoito- ja ylläpitosuunnitelma (2014). Piltz Martti ja Soosalu Laura. Elinkeino, liikenne ja ympäristökeskuksen raportteja 67/2014.
- Kulttuurimaisemat 2016 –Pirkanmaan maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat maisema-alueet. Pirkanmaan liitto (2016)
- Kämenniemen muinaisjäännösinventointi. Mikroliitti Oy (2018)
- Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet. Pirkanmaan maakuntamuseo (2011)
- Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Pirkanmaan liitto (2013)
- Tampereen Aitolahden ja Teiskon kulttuuriympäristöselvitys 2015. Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen, maankäytön suunnittelu.
- Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri 2008. Juha Jaakola. Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön kehittäminen.
- Tampereen historia I 1988. Pentti Alhonen, Unto Salo, Seppo Suvanto, Viljo Rasila.
- Tampereen historia IV 1992. Viljo Rasila.
- Teiskon kulttuuritoimintakeskus-projekti – Tilasuunnitelma ja hankesuunnittelu vanhan navetan muuttamisesta kulttuuritoimintakeskukseksi. Lakaniemi, Mikko (2007).
- Tampereen ammattikorkeakoulun rakennustekniikan koulutusohjelma.
- Ulkomaille Teiskoon. Somero, Sirkku (2013). Teisko-Seura ry.
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Museovirasto (2009)
- Viistokuvat. Lentokuva Vallas Oy (2017)

Karttalähteet:

- Kämenniemen isojakokartta 1795 P.H. Pelander. Maanmittauslaitos.
- 1840 pitäjänkartta
- 1920-luvun pitäjänkartta
- Maanmittauslaitos (2019). Vanhat kartat -portaali <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>
- Peruskartta 1955 1:20 000 Kämenniemi 2124 10 Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1974 1:20 000 Kämenniemi 2124 10 Maanmittauslaitos.
- Pitäjänkartta 1840 2124 10 Teisko. VAKKA-arkistotietokanta. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto. Pitäjänkartat. <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=57821>

Kämmenniemen taajaman rakennusten valmistumisvuodet

TAMPEREEN KAUPUNKI

Kaupunkiympäristön suunnittelu
Yleiskaavoitus